

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเป็นต้นมา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน การพัฒนาการเมืองเพื่อไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ในประเทศไทยยังมีอุปสรรคหลายประการกล่าวคือ รัฐบาลชุดต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้นำทางการเมืองไม่ได้สร้างพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง เป็นเพียงแต่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และโครงสร้างทางการเมืองในระบบรัฐสภาเท่านั้น ประชาชนไม่ได้เป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจัง จนอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นประชาธิปไตยเหมือนดังเช่น ประเทศยุโรปตะวันตก ทั้งนี้เพราะขาดการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะนักศึกษา ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตก็ได้มีบทบาทในทางการเมืองในกรณี 14 ตุลาคม 2516 เท่านั้น ซึ่งในระบอบนั้นนักศึกษาได้มีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองสูงแต่เป็นช่วงระยะเวลาที่สั้นมาก

เพื่อที่จะให้มีระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้น ประชาชนจำเป็นต้องสนใจในการเมือง ต้องติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหว และต้องมีความกระตือรือร้นในทางการเมือง จะเห็นได้ว่าประชาธิปไตยที่แท้จริง ต้องกำเนิตตามนิยามของอดีตประธานาธิบดี अबราฮัม ลินคอล์น แห่งสหรัฐอเมริกาที่ว่าเป็น “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” แสดงถึงหลักที่ว่าในระบอบประชาธิปไตยไม่เพียงแต่ประชาชนถูกปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน แต่ต้องโดยประชาชนเอง ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญยิ่งกว่ามาก และจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งมิได้

การตัดสินใจโดยคนทั้งหมด หรือคนส่วนใหญ่ย่อมจะดีกว่าคนเพียงบางกลุ่ม เพราะถ้ามีประชาชนเพียงบางกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว รัฐบาลอาจจะดำเนินการที่

ละเมิดต่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ได้ ดังนั้นการไม่สนใจและการเพิกเฉย จึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ เพราะจะยิ่งทำให้มีผู้ฉวยโอกาสแย่งชิงอำนาจกันได้ง่ายยิ่งขึ้น และทำให้ประสิทธิภาพการปกครองก็ย่อมลดลงและเสื่อมลงเป็นลำดับ การป้องกันที่สำคัญ คือ ประชาชนทุกคนจะต้องถือเป็นสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องสนใจติดตาม ข่าวความเคลื่อนไหว และกระตือรือร้นที่จะมีบทบาทร่วมทางการเมือง

ดังนั้น ในฐานะนักศึกษาเป็นพลเมืองของชาติ และเป็นผู้ได้รับสมญานามว่า “ปัญญาชน” ที่มีระดับความรู้และสติปัญญาค่อนข้างสูง ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตนั้น จึงควรอย่างยิ่งที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง อันที่จริงนั้นจะเป็นได้ว่า ความเกี่ยวพันของนักศึกษาที่มีต่อระบบการเมืองของรัฐนั้น เริ่มต้นมานานแล้ว แต่ไม่ค่อย จะมีความต่อเนื่องในการกระทำมากนัก และบทบาทของนักศึกษาเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองของหลายประเทศทั้งประเทศที่เป็นประชาธิปไตย และประเทศกำลังพัฒนา

บทบาททางการเมือง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทยนั้น เริ่มมีมานานแล้วเช่นกัน อาจจะกล่าวได้ว่า เมื่อมหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทยคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2459 นั้น บทบาทนักศึกษาอาจเริ่มมีขึ้นบ้างหลัง พ.ศ. 2459 แต่ไม่เป็นที่ปรากฏแพร่หลาย เพราะในระยะแรก ๆ นั้น บทบาทของนักศึกษาในการต่อต้านรัฐบาลหรือชาวต่างชาติไม่มี ทั้งนี้เพราะเป็นสมัยที่ประเทศไทยยังปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช และไม่ได้เป็นเมืองขึ้น

เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นวิวัฒนาการความเคลื่อนไหว ของนักศึกษาที่แสดงออกให้เห็นว่า มีความสนใจทางการเมืองอย่างจริงจังและกว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะหลังกรณี 14 ตุลาคม เป็นต้นมา ในสมัยรัฐบาลสัญญา ธรรมศักดิ์ นักศึกษาได้เข้าร่วมงานกับตำรวจทุกสถานี สถานีละ 10 คน เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ประชาชนทำร้ายตำรวจ และป้องกันผู้ร้ายที่อาจจะแฝงมาในรูปนักศึกษาได้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบการกักตุนสินค้าในโกดัง-เก็บของบริษัทต่าง ๆ และได้เผยแพร่ประชาธิปไตยตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในนามศูนย์ส่งเสริมและเผยแพร่ประชาธิปไตย (ศสป.) เป็นต้น อิทธิพลของกลุ่มนิสิตนักศึกษาได้ขยายตัวออกไปกว้างขวาง โดยประสานงานกับกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ เช่น กลุ่มกรรมกร กลุ่ม-ชาวไร่ชาวนา ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมจากรัฐบาล เช่น

กรณีการนัดหยุดงานของโรงงานทอผ้า การคัดค้านโครงการอ่างเก็บน้ำมาบประชัน การประท้วงเรื่องแร่เทมโก้ พังงา การขับไล่ฐานทัพสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า กลุ่มนักศึกษามีบทบาททางการเมืองในระยะสั้นมาก แต่ในที่สุดก็ค่อย ๆ เสื่อมพลังลงตามลำดับ โดยเฉพาะหลังกรณี 6 ตุลาคม 2519 และในปัจจุบัน กลุ่มนิสิตนักศึกษาได้เริ่มมีบทบาททางการเมือง โดยมีการประสานงานระหว่างสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น กรณีการคัดค้านขึ้นค่าโดยสารรถเมล์

นอกจากกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ เหล่านี้ที่แสดงให้เห็นแนวโน้มความต้องการนิสิตนักศึกษาในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว กิจกรรมอื่น ๆ ที่ควรเป็นกรณีการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การหาเสียงเลือกตั้ง หรือการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง สิ่งเหล่านี้ นักศึกษาได้มีบทบาทเข้าร่วมทางการเมืองหรือไม่ มากหรือน้อยเพียงใด เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง และทำนุบำรุงวัฒนธรรม เปิดรับนักศึกษาโดยไม่ต้องสอบเข้า และไม่จำกัด และเปิดโอกาสให้นักศึกษามาเรียนเป็นประจำหรือเป็นครั้งคราวก็ได้ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีคุณสมบัติแตกต่างจากนักศึกษาสถาบันอื่น ๆ ซึ่งอาจจะส่งเสริมพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่างออกไป และมีลักษณะเฉพาะของตนเองได้ โดยเฉพาะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ทั้งนี้เพราะเป็น “ประชากร” ที่ศึกษาและใกล้ชิดทางการเมืองมากกว่าคณะอื่น ๆ ด้วยกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเมืองของนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเมืองของนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารทางการเมือง กับพฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาที่มีข้อมูลทั่วไปต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน
2. พฤติกรรมการสื่อสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในทิศทางบวก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวน 45,192 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 2 ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร ใช้สูตรยามานเ (อ้างถึงใน สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์, เตือนใจ เกตุษา และบุญมี พันธุ์ไทย, 2541, หน้า 117) โดยได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม โดยจำแนกได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการสื่อสารทางการเมือง

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมทางการเมืองภายนอกมหาวิทยาลัยรามคำแหง

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

3.2 พฤติกรรมการสื่อสารทางการเมือง

3.3 พฤติกรรมทางการเมืองภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยรามคำแหง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเมือง หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองทั้งภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง (การเลือกตั้ง อ.ศ.ม.ร. ส.ม.ร.) และกิจกรรมทางการเมืองภายนอกมหาวิทยาลัย

กิจกรรมทางการเมือง หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินการที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมือง เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยอภิปรายทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การสนับสนุน รณรงค์ ช่วยเหลือ ตลอดจนเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม พรรคการเมือง หรือการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนในระดับต่าง ๆ และการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ

กิจกรรมทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัย หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินการในกิจกรรมของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เกี่ยวกับการจัดนิทรรศการ สนทนา วิพากษ์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เผยแพร่ความรู้ทางการเมือง รับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ลงคะแนนเลือกตั้ง ในกิจกรรมเลือกตั้ง สถานักศึกษาและสมาชิกองค์การนักศึกษา

กิจกรรมทางการเมืองภายนอกมหาวิทยาลัย หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินการในฐานะความเป็นพลเมืองของประเทศตามสิทธิและหน้าที่ของชนชาติไทย เช่น สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน เสรีภาพในการชุมนุมและสมาคม หรือหน้าที่ในทางการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญ 2550 กำหนดตลอดจนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล และสื่อมวลชน

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ (นักศึกษาที่เข้าฟังการบรรยายในชั้นเรียน) ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

พฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษา หมายถึง พฤติกรรมและการกระทำทัศนคติทางการเมือง ซึ่งเป็นการแสดงออกและกระทำโดยความสมัครใจ ในกิจกรรมทางการเมืองทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พฤติกรรมการสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกที่บ่งบอกว่าเป็นการสื่อความหมายทางการเมือง โดยการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ตลอดจนประสบการณ์ระหว่างกันและกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์
2. เป็นข้อมูลใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนการทำกิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษา
3. ผลการศึกษาจะช่วยให้การวิเคราะห์ผลการเมืองในแต่ละด้าน ในการดำเนินการทางการเมืองทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับชาติ
4. ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาและค้นคว้าในอนาคต